

Reagiranje Državnog zavoda za statistiku na članak objavljen 8. ožujka 2024. u Jutarnjem listu pod naslovom "Ministar Primorac odlučio je napraviti najveći registar stanovništva u EU. Doživio je neviđenu blamažu ..."

Državni zavod za statistiku sudjeluje u radu radne skupine za uspostavu Središnjeg registra stanovništva. Zavod je neovisna i stručna institucija koja svoje aktivnosti obavlja u skladu sa Zakonom o službenoj statistici te s europskim i međunarodnim statističkim standardima. U navedenom članku autorice Kristine Turčin, koji je objavljen 8. ožujka 2024. u Jutarnjem listu, iznesena je nekolicina netočnih informacija kako bi se omalovažio rad državnih institucija, a osobito rad na uspostavi Središnjeg registra stanovništva, koji je kao administrativni izvor za proizvodnju službene statistike iznimno važan za službenu statistiku.

Zbog istinitog informiranja javnosti smatramo da je potrebno dati određena objašnjenja vezana za sadržaj pitanja u Središnjem registru stanovništva oko kojih su posljednjih dana bili negativni medijski istupi.

Ponajprije treba napomenuti da nema najvećega ili najmanjeg registra stanovništva, nego svaka država uspostavlja registar stanovništva sa sadržajem podataka koji su potrebni upravo određenoj državi, i to najčešće:

- za provedbu istraživanja kao što je popis stanovništva (jer je riječ o skupome i zahtjevnom istraživanju)
- za provedbu javnih politika (demografskih, socijalnih, poreznih itd.)
- radi administrativnog rasterećenja građana.

Države koje su uspostavljale registar stanovništva prije mnogo desetljeća sada izmjenama i dopunama svojih zakona o registru stanovništva propisuju sve veće skupove podataka jer su potrebe za podacima velike zbog potreba donositelja odluka te Eurostatovih zahtjeva za što detaljnijim podacima radi potreba službene statistike. S vremenom će potrebe za podacima biti sve veće, a osobito nakon stupanja na snagu nove Uredbe o europskoj statistici stanovništva, koja je trenutačno u zakonodavnoj proceduri.

Estonija je, primjerice, mijenjala zakon o registru stanovništva s odredbama kojima propisuju prikupljanje podataka o narodnosti, materinskom jeziku, izvanbračnim zajednicama, registriranom partnerstvu i podacima za kontakt. Podaci vezani za ugovore o izvanbračnoj zajednici počeli su se upisivati u njihov registar stanovništva od 1. listopada 2023., a situacija je ista i u gotovo svim skandinavskim zemljama.

Dakle, istinita je činjenica da države proširuju setove podataka u svojim registrima, a neistina je da takve podatke "nitko živ" ne prikuplja.

Podaci o vrsti zajednice u kojoj osobe žive (bračna, izvanbračna, životno partnerstvo s osobom istog spola, neformalno životno partnerstvo s osobom istog spola) nužni su za kreiranje kućanstava jer Republika Hrvatska treba/mora imati informaciju o kućanstvima i osobama koje žive u tim kućanstvima. Kućanstva su jedan od obaveznih skupova podataka službene statistike i moraju se dostavljati Eurostatu.

Što se tiče vjere, Republika Hrvatska ima sklopljene ugovore s više od dvadeset crkava i vjerskih zajednica koje na temelju sklopljenog ugovora ostvaruju financijsku potporu iz državnog proračuna Republike Hrvatske, a broj vjernika iz popisa stanovništva osnovni je kriterij za izračun potpore. Nadalje, u skladu sa Zakonom o položaju vjerskih zajednica broj vjernika jedan je od kriterija za upis u evidenciju koju vodi Ministarstvo pravosuđa i uprave te, konačno, broj vjernika jest kriterij za sklapanje ugovora između Vlade Republike Hrvatske i crkve/vjerske zajednice.

Preporuke UN-a i Eurostata jesu da zemlje koje su tradicionalno multireligijske ili zemlje sa značajnom doseljeničkom populacijom s različitim vjerama prikupljaju podatke o vjeri. Osoba se slobodno izjašnjava, a može odgovoriti i da se ne želi o tome izjasniti. Dakle, riječ je o samoizjašnjavanju.

Podaci o jeziku bitni su za razumijevanje procesa promjene jezika, upotrebu jezika u svakodnevnom životu te za određivanje jezičnih skupina u multikulturalnom društvu.

Dakle, etnokulturalna obilježja stanovništva iznimno su bitna u kontekstu multikulturalnog društva i migracija, integracije i politike prema manjinskim skupinama.

Naravno da se podaci moraju ažurirati u registru stanovništva, i to na dnevnoj bazi. Osim toga, svakako da trebaju biti unesene sve promjene koje se odnose na pojedine skupove podataka bilo da je riječ o osobi ili o kućanstvu, i to u točno određenom vremenu. To je uobičajena praksa u svim zemljama koje imaju uređene registre stanovništva.